

Jak prezentovat a adekvátně modifikovat informace týkající se úniku radiace a jak předcházet dezinformacím

Pavel Král

Vnímání radiace

- Radiace s sebou obecně nese nejistotu z neviditelné a záhadné síly, spolu s obavami z trvalé kontaminace. Záření je tak vnímáno (i vlivem médií a literatury) jako děsivá a nevyhnutelná síla. Úniky radiace tak vedou k vyvolání nepříznivých psychosociálních reakcí, které výrazně převyšují skutečná zdravotní rizika. Mnoho lidí nemá podstatné informace, takže informování a vzdělávání jsou důležitými aspekty managementu situace. Klíčová je upřímná komunikace ze strany vládních úředníků a lídrů zapojených do krizového managementu.

Zkušenosti...

- Již od druhé světové války známe mimořádné psychosociální účinky jaderného záření. Lidé, kteří přežili atomovou bombu v Japonsku, zažili chronický strach z dlouhodobé kontaminace, zvýšené obavy o své fyzické zdraví a neustálý pocit poškození zdraví, často i navzdory realitě. Veškeré nové fyzické příznaky připisují postižení jaderné expozici, a to i navzdory lékařskému ujištění, že tomu tak není. V novější historii známe totéž z nehody na Three Mile Island, Černobyli a Fukušimy.

Fukušima...

- Výzkum (Rubin et al., 2012) u britských občanů pobývajících v Japonsku zaměřený na to, zda emocionální reakce probandů byly spojeny s jejich nejistotou ohledně incidentu, jejich vnímáním záření nebo s využitím konkrétních informačních zdrojů, a zda tyto asociace byly závislé na tom, jak systematicky proband o události přemýšlel, nebo nakolik považoval informační zdroj za důvěryhodný.
- 147 účastníků věřilo, že nebyli vystaveni žádnému záření nebo rozhodně nebylo ohroženo jejich zdraví. Zbývajících 150 věřilo, že byli vystaveni určité radiaci, ale nemohli s jistotou vyloučit dopad na své zdraví. Tito účastníci častěji reportovali úzkost a hněv – a to nezávisle na demografických proměnných. Na otázku, zda se při myšlence na radiační ohrožení cítí nejistě, odpovědělo 23,1 % „značně“, 25,9 % odpovědělo „poněkud“, 30,4 % odpovědělo „středně“ a 20,6 % odpovědělo „vůbec ne“. Se zvyšující se nejistotou se zvyšovala i míra prožívané úzkosti a hněvu.

Problematická témata...

- Nedostatek nezkreslených a ověřených informací
- Nedostatek informací, které by respondenti mohli použít při uklidňování přátel a příbuzných
- Poskytování informací v rodném jazyce
- Poskytování nezávislého vědeckého poradenství
- Poskytování pravidelných aktualizací
- Konzistentní, jasné a rychlé zprávy
- Tok informací je dlouhodobý a aktualizovaný.
- Absence jasných doporučení.
- Implicitní zprávy o rizicích.
- Poskytování jódových tablet – spravedlivá distribuce
- Vhodná komunikace – Ochetní, klidní a empatičtí zaměstnanci institucí poskytující informace

Typické reakce

Mezi jedinečné psychosociální reakce na jadernou expozici patří:

- Obavy (i dlouhodobé) z kontaminace
- Chronické zaměření na tělesné příznaky
- Špatné vnímání vlastního zdraví
- Dlouhodobé trápení a starosti
- Nedůvěra v autority a úřady

Vnímání radiace...

- Jedinečnými aspekty expozice jadernému záření se zabývají (Morganstein et al., 2016). Jde o to, že jaderné nehody mohou postihnout velmi velký počet jednotlivců. Následuje jedinečná psychosociální reakce související s nejistotou z neviditelné a
- záhadné síly, spolu s obavami z trvalé kontaminace. Záření je tak vnímáno (i vlivem médií a literatury) jako děsivá a nevyhnutelná síla. Úniky radiace tak vedou k vyvolání nepříznivých psychosociálních reakcí, které výrazně převyšují skutečná zdravotní rizika. Mnoho lidí nemá podstatné informace, takže informování a vzdělávání jsou důležitými aspekty managementu situace. Klíčová je upřímná komunikace ze strany vládních úředníků a lídrů zapojených do krizového managementu. Je podstatná pro budování důvěry a zmírnění psychického utrpení. Již od druhé světové války známe mimořádné psychosociální účinky jaderného záření. Lidé, kteří přežili atomovou bombu v Japonsku, zažili chronický strach z dlouhodobé kontaminace, zvýšené obavy o své fyzické zdraví a neustálý pocit poškození zdraví, často i navzdory realitě. Veškeré nové fyzické příznaky připisují postižení jaderné expozici, a to i navzdory lékařskému ujištění, že tomu tak není. V novější historii známe totéž z nehody na Three Mile Island, Černobyli a Fukušimy.

Obecná doporučení pro komunikaci

- Kdykoli se vědecké poznatky střetnou s politickou agendou, ať už je to pohled konzervativní nebo liberální, vědci mohou očekávat, že se setkají s cílenou kampaní falešných zpráv a dezinformací – a to bez ohledu na to, jak jasně jsou informace prezentovány nebo jak pečlivě a přesvědčivě jsou zarámovány. Za těchto okolností je nepravděpodobné, že by informace pronikla do kognitivních struktur těch, které ohrožuje, a proto budou pravděpodobně buď odmítnuty, nebo ignorovány jinak otevřenými lidmi, kteří absorbovali kampaň nepravdivých a zavádějících informací.
- Tento trend není snadné zvrátit vzhledem k velikosti, rozmanitosti a tempu změn v mediálním prostředí. Co je možné, je pokusit se dezinformační kampaně předvídat a proaktivně vyvíjet online strategie a internetové platformy, které jim budou čelit, když k nim dojde. Například tím, že je možné monitorovat sítě, kanály a webové platformy, o nichž je známo, že šíří nepravdivé a zavádějící informace a být schopen rychle reagovat protichůdnou kampaní založenou na přesných informacích prostřednictvím různých forem sociálních médií.

Návrhy pro budoucnost:

- - 1) Vybudovat informační portály a zdroje – preventivně.
 - 2) Co se týká doporučení pro komunikaci po katastrofě – zahrnout výše zmíněné poznatky
 - 3) Co se týká školení zdravotníků – zahrnout dlouhodobé zdravotní a psychosociální důsledky.